
Osobnosti

<u>Vilém Weiss</u>	- chirurg, pedagog, historicky první děkan na české lékařské fakultě 1883–1886.
<u>Jan Horbaczewski</u>	- lékař a chemik, vysokoškolský pedagog, první ministr zdravotnictví Rakousko-Uherska (1918).
<u>Anna Honzáková</u>	- doktorka veškerého lékařství, první promovaná lékařka na české Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze (1902).
<u>Josef Thomayer</u>	- profesor vnitřního lékařství, jeden ze zakladatelů české lékařské vědy.
<u>Rudolf Jedlička</u>	- lékař a mecenáš, zakladatel samostatné české rentgenologie a radiologie a léčebné rehabilitace.
<u>František Mareš</u>	- fyziolog, filozof, nacionalistický politik, poslanec, dvojnásobný rektor Univerzity Karlovy.
<u>Josef Charvát</u>	- profesor vnitřního lékařství, akademik ČSAV a zakladatel české endokrinologie.
<u>Vilém Laufberger</u>	- lékař fyziolog, stál u zrodu české endokrinologie, objevitel feritinu, autor metody spaciokardiografie.
<u>Věra Kadlecová</u>	- oftalmoložka a signatářka manifestu Dva tisíce slov.
<u>Zděnek Lojda</u>	- patolog a histolog, prorektor Univerzity Karlovy (1990-1994).
<u>Pavel Pafko</u>	- břišní a hrudní chirurg, provedl první transplantaci plic na území České republiky.
<u>Martin Vokurka</u>	- současný děkan 1. lékařské fakulty UK, lékař specializující se v oboru patologická fyziologie a spisovatel.

Vilém Weiss

Vilém Weiss Vilém Weiss, někdy uváděný jako Wilhelm Weiss (7. dubna 1835 Milostice – 2. července 1891 Praha), byl český chirurg, pedagog a autor odborných textů, jeden z nejznámějších lékařů své doby. Stal se prvním děkanem na české lékařské fakultě UK v letech 1883–1886.

Po absolvování gymnázia v Jindřichově Hradci studoval na pražské lékařské fakultě, kde se zaměřil na chirurgii v oboru urologie („nemoci močoplemenidlné“). Jeho učitelem byl František Piřha. V roce 1859 získal titul doktora medicíny a následujícího roku nastoupil jako sekundář do všeobecné nemocnice. Brzy se zapojil do vědecké, publikační a pedagogické činnosti. Byl členem Spolku českých lékařů od jeho založení roku 1862 a přispíval do Časopisu českých lékařů (v letech 1870–1878 působil jako redaktor, přičemž rozšířil okruh přispěvatelů a zvýšil odbornou úroveň, čímž se časopis vyrovnal podobným periodikům v jiných zemích). Během vědecké cesty roku 1863 se seznámil s léčebnými postupy ve Francii, Anglii a Německu. Velký dojem na něj udělala francouzská chirurgie, kterou od té doby považoval za vzor. Jedním z vynálezů, které po návratu pomáhal rozšířit v Čechách, byl sádrový obvaz pro léčení zlomenin. Také publikoval a podílel se na vytvoření českého lékařského názvosloví. Roku 1866 se stal asistentem stolice (katedry) chirurgické u prof. Blažiny. V roce 1872 byl jmenován docentem, 1876 mimořádným a 1882 řádným profesorem chirurgie s českým vyučovacím jazykem. Když se roku 1883 rozdělila pražská univerzita na českou a německou část, stal se Weiss prvním děkanem české lékařské fakulty. Roku 1887 byl jmenován rektorem české univerzity.

K jeho zásluhám patří, kromě tisíců vyléčených pacientů a stovek žáků – lékařů, především zvýšení úrovně pražské lékařské fakulty a české odborné literatury. Pohřben byl na Vyšehradském hřbitově.

Vilém Weiss proslul jako vynikající učitel pražské lékařské fakulty. Další jeho velkou zásluhou jsou tisíce vyléčených pacientů.

Jan Horbaczewski

Jan Horbaczewski (Jan Horbaczewski, též Jan Horbaczewski nebo Johann Horbaczewski, ukrajinsky Іван Якович Горбачевський, Ivan Jakovyč Horbačevs'kyj (15. května 1854, Zarubynci, dnešní Ternopilská oblast Ukrajiny – 24. května 1942, Praha), byl lékař a chemik ukrajinského původu z Haliče, působící jako vysokoškolský pedagog převážně v Praze, za Rakouska-Uherska státní úředník a politik, v letech 1917–1918 ministr bez portfeje Předlitavska, v roce 1918 první a poslední ministr zdravotnictví Předlitavska.

V rodné obci vychodil německo a polskojazyčné gymnázium. Běžně používal ukrajinštinu, němčinu, češtinu i polštinu. Vystudoval medicínu na Vídeňské univerzitě, kde roku 1880 získal titul doktora lékařství. Po absolvování školy působil jako asistent Ernsta Ludwiga. Specializoval se lékařskou chemii, zejména na studium albuminoidů, později elastinů. Uznání si získal, když ve věku 28 let dokázal synteticky vyrobit kyselinu močovou. V období let 1884–1917 působil jako pedagog v oboru lékařské chemie na české Univerzitě Karlově v Praze. Na českou univerzitu ho přilákal chirurg Eduard Albert, po kterém je nazván areál budov přírodovědecké a lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze – Albertov. V roce 1884 se Jan Horbaczewski stal řádným profesorem. Přednášel farmakologii a soudní chemii. Ve školním roce 1902/1903 byl rektorem univerzity. Byl aktivní ve vědeckých organizacích. Působil také jako úředník. Od roku 1898 byl členem zemské zdravotní rady, od roku 1906 zasedal v nejvyšší zdravotní radě.

V roce 1909 byl jmenován doživotním členem Panské sněmovny. Krátce před rozpadem monarchie se zapojil i do vládní politiky. Za vlády Ernsta Seidlera se stal 30. srpna 1917 ministrem bez portfeje. Byl prvním Ukrajincem v předlitavské vládě. Kromě toho měl na starosti přípravu vzniku nového rezortu zdravotnictví. Post ministra bez portfeje si udržel i v následující vládě Maxe Hussarka. Již 30. července 1918 byl v této vládě oficiálně jmenován ministrem zdravotnictví (ministerstvo bylo aktivováno 27. července 1918). Jeho nejnaléhavějším úkolem byl boj proti přenosným nemocem, k nimž patřila i španělská chřipka. Ministrem zůstal i ve vládě Heinricha Lammasche a funkci zastával až do zániku monarchie 11. listopadu 1918. Některé zdroje uvádějí, že ovšem krátce před koncem války na ministerský post rezignoval.

Byl orientován prorakousky a nesouhlasil s rozpadem monarchie. Po válce žil zpočátku ve Vídni a učil na Ukrajinské svobodné univerzitě, kterou založila skupina antikomunistických emigrantů z východní Evropy. Později se tato univerzita přestěhovala do Prahy a Horbaczewski s ní. Působil v ní jako čestný profesor až do roku 1939 a ve 20. letech 20. století byl jejím rektorem. Publikoval desítky monografií a další četné kratší studie v oboru lékařské chemie.

Jan Horbaczewski byl autorem první české učebnice chemie, která byla v roce 2019 vydána v reedici. (Horbaczewski, Jan, *Chemie lékařská*, Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. -- 4 svazky: ilustrace (některé barevné); 25 cm ISBN 978-80-246-4344-1 (brožováno)

Je pohřben na hřbitově Šárka u dejvického kostela sv. Matěje.

Anna Honzáková

Anna Honzáková (16. listopadu 1875 Kopidlno – 13. října 1940 Praha) byla česká lékařka; stala se první promovaná doktorka medicíny 17. března 1902 na české Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze, historicky třetí promovaná česká lékařka; první odborná lékařka se soukromou praxí; publicistka a pracovnice v ženském hnutí. První dvě Češky, které se staly lékařkami ještě před ní (Bohuslava Kecková a Anna Bayerová), získaly titul doktorky medicíny mimo české území, na univerzitách ve Švýcarsku.

Anna Honzáková se narodila v rodině Jana Honzáka, městského a zámeckého lékaře, váženého občana a významného osvětového pracovníka v Kopidlně na Jičínsku. Měla 5 sourozenců. Bratr Bedřich (1870–1933) MUDr., působil jako asistent prof. K. Maydla, od 1906 byl v Hradci Králové jako primář chirurgie a ředitel nemocnice, zasloužil se o rozvoj lékařské péče a vybudování nové nemocnice (spolu se starostou Fr. Ulrichem); sestra Albína (1877–1973) PhDr., profesorka dívčího gymnázia Minerva v Praze, jedna z předních pracovnic českého ženského hnutí, přítelkyně dcer T. G. Masaryka; starší sestra (Marie) provdaná za tábořského lékaře a vlastence MUDr. Josefa Pavlíka, byla matkou první české inženýrky architektky Milady Pavlíkové-Petříkové (1890–1985) a známé operní pěvkyně Libuše Paserové-Pavlíkové (1900–1984). Nejstarší Jan byl vyučený mlynářem a čtvrtý Emil, student práv, předčasně zemřel na tuberkulózu. Otec měl v úmyslu poslat Annu studovat medicínu do ciziny, protože v Rakousku-Uhersku dívky nemohly řádně studovat, ale jeho náhlé úmrtí úmysl překazilo.

Anna Honzáková potom začala studovat v Praze na nově otevřeném (1890) prvním soukromém dívčím gymnáziu ve střední Evropě Minerva a absolvovala jej s vyznamenáním v červenci 1895. Její přihláška na českou lékařskou fakultu v Praze byla zamítnuta, a tak začala navštěvovat přednášky na pražské německé univerzitě, ale bez možnosti složit zkoušky. V roce 1897 mohla přejít na českou fakultu, ale opět jen na hospitační studium (bez statutu řádné posluchačky); v roce 1900 bylo novým zákonem dívkám umožněno skládat zkoušky za celou dosavadní dobu studia. Zásluhu o to

měla jistě Anna Honzáková svými výsledky, i osobní intervencí a několika písemnými intervencemi ve Vídni. Studentka Honzáková, po pěti letech navštěvování přednášek, všechny tři rigorózní zkoušky (každá se skládala ze 3 dílčích) složila s výborným prospěchem a 17. března 1902 v aule Karolina promovala na doktorku veškerého lékařství – MUDr. Její píli a vědomosti oceňoval i známý profesor Josef Thomayer, který zpočátku odmítal hospitace žen-mediček na své klinice. Později změnil názor a poté, co Annu Honzákovou osobně poznal, si jí velmi považoval.

Sedmadvacetiletá lékařka nastoupila jako elévka u profesora Karla Maydla na chirurgické klinice; po Maydlově předčasné smrti musela rezignovat na svoji vědeckou kariéru, a tak si po třech letech praxe a marných žádostí o lékařské místo ve státní službě otevřela (roku 1905) soukromou gynekologickou ordinaci v Praze v ulici Na Moráni. Díky svým odborným znalostem a schopnostem i laskavému přístupu k lidem měla rozsáhlou klientelu ve všech vrstvách tehdejší společnosti, včetně mnoha známých čs. umělků. Potvrdila také svůj vztah ke gymnáziu Minerva a stala se tam školní lékařkou.

Odmítala legalizaci umělých potratů, kterou se za první republiky neúspěšně pokoušela zlegalizovat Komunistická strana Československa. Proti pokusu o legalizaci vystoupila roku 1920, když uvedla, že by legalizace potratů ublížila ženám po zdravotní i morální stránce, jelikož by se vyhýbaly zodpovědnosti.

Odmítavý postoj měla též k prostituci. Roku 1906 publikovala knihu O prostituci z hlediska lékařského a Příčiny a následky utajovaného zla, v níž varovala před negativními zdravotními, morálními i ekonomickými důsledky prostituce.

Honzáková si uvědomovala potřebu podporovat emancipační hnutí a tím změny ve společnosti, které by ženám daly více možností v uplatnění. Vzorem v tomto úsilí jí byla její přítelkyně Františka Plamínková. Byla aktivní v mnoha pokrokových spolcích, zejména ve Spolku pro ženské studium Minerva, v Ženském klubu českém, ve Výboru pro volební právo žen a v Ženské národní radě. V roce 1930 spoluzaložila a na rok se stala předsedkyní Sdružení československých lékařek. V roce 1937 založila Fond Anny Honzákové-Hlaváčové pro stáří nebo nemoc práce neschopných žen. Do fondu uložila velkou část svých osobních úspor. Prostředky měly být vypláceny po její smrti. Získala si přezdívku „Matka matek“.

V roce 1903 – společně s Klementinou Hanušovou – vydala knihu: Jak chránit dítě nákazy tuberkulosní. Sepsala také životní příběh české lékařky v knize: Dr. Med. Anna Bayerová 1853–1924, první česká lékařka ve Švýcarech (nákladem Ženské Nár. Rady, Praha 1937).

Josef Thomayer

Josef ThomayerJosef Thomayer (23. března 1853 Trhanov – 18. října 1927 Praha) byl český lékař – profesor vnitřního lékařství, jeden ze zakladatelů české lékařské vědy. Velkou měrou o zlepšení podmínek na českých klinikách. Jde o tvůrce českého lékařského názvosloví a autora populárně-vědeckých knih z oblasti lékařství. Vedle svého povolání se zabýval literární tvorbou, psal beletrii, cestopisné fejetony a črty do časopisů. Své beletristické práce publikoval pod pseudonymem R. E. Jamot (fonetický anagram slova Thomayer).

Jeho bratr František Josef Thomayer byl český zahradní architekt.

Narodil se v Trhanově na Chodsku. Studoval na gymnáziu v Klatovech, kde byl jeho spolužákem a přítelem Emil Frida, pozdější známý spisovatel Jaroslav Vrchlický. Sblížila je láska k literatuře a společně se pokoušeli uplatnit své literární pokusy v časopisech. Po maturitě studoval na lékařské fakultě ještě nerozdělené univerzity v Praze.

Stal se jednou ze základních postav českého vnitřního lékařství. V roce 1885 založil společně s Jaroslavem Hlavou český lékařský časopis Sborník lékařský. Vydal hodně používanou příručku Úvod do drobné lékařské praxe. V roce 1893 vyšla jeho Pathologie a therapie nemocí vnitřních. Josef Thomayer se věnoval vnitřnímu lékařství, v roce 1883 byl docentem, roce 1886 byl jmenován mimořádným a 1897 řádným profesorem Lékařské fakulty UK. V roce 1886 se stal přednostou polikliniky české lékařské fakulty. V letech 1902 až 1921 byl o profesoru Emerichu Maixnerovi druhým přednostou II. interní kliniky, kterou neobyčejně povznesl. Pěstovaly se na ní všechny obory interny, pneumologie, kardiologie, endokrinologie, ba i neurologie jako konkurence brzy nato vzniklé Haškovcově neurologické kliniky.

On sám se angažoval ve více interních oblastech. Významné úspěchy však docílil zejména ve studiu břišního poklepu, jež důkladně popsal. Byl vynikající diagnostik. Studoval intermitentní klaudikace (kulhání po únavě při obliterující trombangitidě – zánětu tepen vedoucímu k jejich ucpání), o níž podstatně rozšířil vědomosti a vybudoval i její léčbu.

Vytvořil českou internistickou školu, či spíše ona se utvořila kolem něho. I většina dnešních českých internistů jsou pokračovatelé jeho žáků. K tomu přispělo i to, že rozšířil lékařské publikační možnosti – kromě časopisu Sborník lékařský začal v roce 1889 vydávat menší práce v Sbírce přednášek a rozprav, později nazývané Thomayerovou sbírkou. Napsal téměř 200 různých časopiseckých a knižních publikací z oboru medicíny.

Byl ojedinělým pedagogem. Na univerzitní přednášky byl vždy pečlivě a svědomitě připraven a své bohaté zkušenosti a znalosti z lékařské praxe předával posluchačům. Na druhou stranu vyžadoval od studentů přesnost, pravdivost a spolehlivost. I v neděli dopoledne museli alespoň projít klinikou.

Až do své smrti žil jako starý mládenec. Jeho obraz je mnohobarevný. Měl velké množství obdivovatelů i obdivovatelek, ale i stejné množství nepřátel. Přátele měl i v literárních kruzích (jedním z nich byl spolužák z gymnázia Emil Frida, kterému Thomayer vymyslel pseudonym Jaroslav Vrchlický) a sám psal a vydával povídky pod pseudonymem R. E. Jamot (fonetický anagram Thomayer). Byl známým spisovatelem, kterého uznávali např. Jan Neruda, Alois Jirásek, Zikmund Winter, Karel Václav Rais nebo Karel Matěj Čapek-Chod. Své postavení si vydobyl stovkami fejetonů a obrázků z cest. I v jeho dalších dílech vyniká láska k přírodě.

Do důchodu odešel předčasně v roce 1921. „Já nejsem žádná primadona, já jdu do penze, dokud jsem ještě neztratil hlas,“ komentoval svůj odchod do výslužby. Odcházel zřejmě v souvislosti s těžkým onemocněním (rakovina konečníku), kterému v roce 1927 podlehl. Svoje nemalé jmění odkázal Ústřední matici školské, knihovnu a výtvarné sbírky Národnímu muzeu a Národní galerii. Pochován je na hřbitově v rodném Trhanově.

Až přehnaný byl jeho vztah k Šumavě a k okrajovým oblastem Čech. Jako rodilý Chod byl přesvědčen, že kulturní a intelektové bohatství českého národa pochází odtamtud. Dokonce to byl on, kdo podnítil Aloise Jiráska k napsání Psohlavců.

Pohrdal (a dával to najevo) obyvateli středních Čech. Vymyslel pro ně výraz dementia mesobohemica (středočeská zblbělost), který často používal. Traduje se, že když některý student při zkouškách neuměl, vždycky se ho zeptal, odkud je. Když se dověděl, že ze středních Čech, triumfoval.

Vážnější byla jeho nesnášenlivost s chirurgy. Nikdy nedoporučoval pacienta na operaci apendicitidy (zánětu slepého střeva), ani když šlo o nemoc akutní, pravděpodobně hnisavou. Pakliže pacient vymáhal operaci, ukázal velebným gestem směrem k Maydlově (chirurgické) klinice se slovy: „Chcete-li umřít, jděte tam.“ Sám bojoval s rakovinou konečníku bez operace. Zemřel v roce 1927.

Byla po něm pojmenována Fakultní Thomayerova nemocnice v Praze 4, která byla založena v roce 1954 přeměnou Masarykových domovů (sociálních ústavů pro důchodce) na nemocnici. V roce 1954 byla ustavena zvláštní komise, která měla rozhodnout, po kom bude nemocniční areál pojmenován. Tato komise nakonec dala Thomayerovi přednost (jméno Masarykovo již z politických důvodů nepřicházelo v úvahu) před doktorem Ivanem Hálkem, synem spisovatele Vítězslava Háška, přestože MUDr. Ivan Hálek byl velkým zastáncem Židů a jako lékař chudých a levicově orientovaný antifašista splňoval lépe tehdejší marxistická kritéria.

V rámci charitativní činnosti nechal v roce 1907 vybudovat novorenesanční chorobinec a azyl chudých v rodném Trhanově u Domažlic podle návrhu českého architekta Antonína Wiehla.

V roce 1922 byl jmenován prvním čestným členem Purkyňovy společnosti.

Rudolf Jedlička

Rudolf Jedlička Rudolf Tomáš Jedlička (20. února 1869 Lysá nad Labem – 26. října 1926 Nový Svět) byl český lékař a mecenáš. Je zakladatelem samostatné české rentgenologie a radiologie a léčebné rehabilitace. Prosazoval diagnostiku a léčbu pomocí rentgenových paprsků při léčbě nádorů. Několik měsíců po slavném Roentgenově objevu byl prvním lékařem v českých zemích, který využil paprsky v diagnostice před chirurgickým zákrokem. Je proslulý využitím nových operačních technik (pankreatogastrostomie, resekcí žaludku).

Pracoval jako válečný chirurg na straně Srbů v první balkánské válce a na straně Rakouska-Uherska v první světové válce.

Rudolf Jedlička se narodil jako nejstarší dítě v lékařské rodině. Lékařem byl už jeho dědeček, který byl povolán do služby v oblasti Mariboru, který tehdy byl součástí habsburské monarchie. Rudolfův otec Michal Jedlička se tak v roce 1843 narodil a vyrostl v této oblasti blízko štyrsko-kraňské hranice. Odtud také pramenil jeho vztah k místním národům, který se později významně projevil i v životě jeho syna Rudolfa. V 60. letech 19. století přijel Michal do Prahy studovat medicínu. Seznámil se zde s dcerou starosty Vyšehradu Eliškou Francovou, se kterou se brzy oženil. Poté získal místo obvodního lékaře v Lysé nad Labem a zároveň se stal rodinným lékařem u kněžny Štěpánky Rohanové.

Již v Lysé, v domě Na staré poště č. 18, se jim narodil syn Rudolf, který zde prožil i prvních 11 let. Pak se rodina přestěhovala do lepšího domu dál od náměstí. Rudolf měl dalších devět sourozenců, dospělosti se však dožili jen čtyři z nich. Dva sourozenci zemřeli v roce 1883 v důsledku epidemie pravých neštovic. Rudolfův otec byl přitom propagátorem očkování proti neštovicím, které v té době bylo již známé, nicméně nebylo většinově přijímané a jeho aplikace mohla při komplikacích vést k postihu lékaře za ublížení na zdraví.

Středoškolská studia zahájil Rudolf na německém gymnáziu na Malé Straně. Na autoritativně vedeném a přísně katolickém gymnáziu se však necítil dobře, a proto přestoupil na české, spíše antiklerikální Akademické gymnázium, kde maturoval v roce 1889. Pokračoval ve studiu na české lékařské fakultě v Praze, kde ho prof. Karel Maydl ve 3. ročníku nadchl pro chirurgii. Promoval v roce 1895.

Stát se lékaři chtěli všichni chlapci v rodině. Kromě Rudolfa se to podařilo ještě jeho nejmladšímu bratrovi Michalovi, bratr Kamil se stal vojenským veterinárním lékařem se specializací na koně a bratr Tomáš lékárníkem.

Krátce pracoval jako externista na interní klinice prof. Emericha Maixnera, ale ještě v roce 1895 se stal operačním elémem na První chirurgické klinice prof. Maydla v Praze. Počátkem roku 1896 se rozšířily zprávy o objevu Wilhelma Röntgena – paprscích X. Jedlička pochopil obrovskou důležitost tohoto objevu a ještě téhož roku si stihl dohodnout vybudování soukromého rentgenového kabinetu v hotelu U černého koně. Jako první v habsburské monarchii začal provádět skiagrafická vyšetření, a stal se tak zakladatelem české lékařské rentgenologie. V hotelu se rentgen nacházel proto, že jeho majitel Antonín Cířka byl ochoten jej zaplatit. Přístroj se totiž stal magnetem pro hosty, kteří – neznají nebezpečí rentgenového záření – se mohli bavit prohlížením vlastních kostí. Následujícího roku Jedlička sám objednal Roentgenův přístroj, přičemž si na něj půjčil víc než dvojnásobek svého ročního příjmu. S kolegy vyrobil příslušenství, provozní materiál hradil z vlastních prostředků. Dotaci na přístroj získal přednosta Maydl až v roce 1900. Jako první v Čechách začal Jedlička o několik let později využívat také radiovou sůl poté, co ji dokázala izolovat Marie Curie-Sklodowská. I v tomto případě si ji hradil sám.

Roku 1898 byl Jedlička na klinice jmenován asistentem.[3] V roce 1901 se habilitoval prací o novém způsobu anestezie, při které je malá dávka kokainu vpravena do páteřního kanálu. Téhož roku začal zastupovat nemocného prof. Maydla ve funkci přednosta kliniky. Na jaře 1903 požádal o volné místo primáře v Olomouci, na které mu prof. Maydl napsal vynikající posudek. Z politických důvodů však toto jmenování Jedličkovi nevyšlo a po smrti prof. Maydla se také překvapivě nestal jeho nástupcem v čele kliniky, přednost dostal Otakar Kukula.

Zklamáný Jedlička neúspěchy těžce nesl a z kliniky odešel. Začal pracovat na univerzitní poliklinice v Příčné ulici a otevřel si i vlastní chirurgickou ambulanci.

V této době se u Jedličky začaly projevovat negativní důsledky používání nových metod, jejichž nebezpečnost nebyla v době jejich objevu známa. K nastavení správného stupně záření tak Rudolf Jedlička běžně používal vlastní ruku. Postupně mu byly amputovány články prstů levé ruky, na níž mu zůstal nakonec jen palec a necelý ukazováček. I s tímto handicapem však dokázal pomocí speciální pinzety dál operovat. Jeho jméno je proto uvedeno mezi oběťmi rané doby rentgenologie a radiologie na památníku v Hamburku.

V září 1907 byla docentu Jedličkovi udělena mimořádná profesura. Téhož roku mu však zemřel otec. Dosáhl významného titulu císařského zdravotního rady, a tak byl – též coby zeť vyšehradského měšťana a někdejšího starosty – pohřben na vyšehradském hřbitově.

František Mareš

František Mareš František Mareš (20. října 1857 Opatovice – 6. února 1942 Hluboká nad Vltavou) byl český fyziolog, filozof, nacionalistický politik, poslanec Revolučního národního shromáždění za Českou státoprávní demokracii, respektive za z ní vzniklou Československou národní demokracii, později senátor Národního shromáždění RČS. Byl dvojnásobným rektorem Univerzity Karlovy.

Maturoval v roce 1876 na Arcibiskupském gymnáziu v Praze, poté nastoupil ke studiu filosofie na Filozofické fakultě Karlo-Ferdinandovy univerzity, avšak již na jaře 1877 přestoupil na Lékařskou fakultu. Své studium úspěšně ukončil v roce 1882, poté absolvoval několik studijních pobytů (1882 ve Vídni, 1885 v Lipsku, 1889 v Berlíně a v Utrechtu).

V roce 1882 se stal asistentem fyziologie na Lékařské fakultě UK, v roce 1890 byl již mimořádným profesorem. Řádným profesorem byl od roku 1895 a též roku stal přednostou Fyziologického ústavu LF UK. V této funkci zůstal až do roku 1928. V akademickém roce 1899–90 byl děkanem Lékařské fakulty UK, v letech 1913–14 a 1920–21 rektorem Univerzity Karlovy.

V době první republiky se Mareš výrazně politicky angažoval. V letech 1918–1920 zasedal v Revolučním národním shromáždění. V parlamentních volbách v roce 1920 získal za Československou národní demokracii senátorské křeslo v Národním shromáždění. V senátu setrval do roku 1925. V roce 1920 jeho úsilím vznikl zákon o poměru pražských univerzit, který se podle něj obecně nazývá lex Mareš.

V třicátých letech spoluzaložil politickou stranu s názvem Národní fronta. Ta se v roce 1934 stala součástí Národního sjednocení a Mareš byl zvolen místopředsedou této strany. Byl též čestným předsedou prvorepublikové Vlajky a příležitostným přispěvatelem jejího tiskového periodika.

František Mareš se jako obhájce jejich pravosti angažoval ve sporech o rukopisy. Byl též jednou z hlavních postav insigniády. Ve filozofii byl zastáncem vitalismu.

Josef Charvát

Josef CharvátJosef Charvát (6. srpna 1897, Praha-Vinohrady – 31. ledna 1984, Praha) byl český akademik ČSAV a zakladatel české endokrinologie. Byl profesorem vnitřního lékařství na Karlově univerzitě a také autorem filosofických úvah, pedagogem a skautským činovníkem.

Narodil se v chudé rodině vyučeného kováře a zámečníka, zaměstnance Elektrických podniků v Praze. V roce 1912 vstoupil do skautské družiny Kamzíků, kterou později vedl a s níž založil 2. pražský skautský oddíl.

Vystudoval gymnázium v Praze, maturoval s vyznamenáním v roce 1916. Začal studovat na lékařské fakultě Univerzity Karlovy, v roce 1916 musel však studium přerušit a narukovat k dělostřelectvu. Později bojoval na třech různých frontách 1. světové války.

Po návratu z fronty založil 9. oldskautský oddíl, jeden z prvních oddílů pro dospělé skauty. V roce 1922 byl zvolen do náčelnictva Svazu skautů, v roce 1932 pak jeho místostarostou a po odchodu Edvarda Beneše z pozice starosty v roce 1935 vykonával tuto funkci až do sloučení s Junákem, kdy odešel z aktivní služby a byl zvolen čestným velitelem.

Promoval až v roce 1923. Chtěl se věnovat psychiatrii, ale v tomto oboru nenašel umístění v Praze. Nastoupil na II. interní kliniku, kde se začal věnovat biochemii a endokrinologii. O rok později zveřejnil svou habilitační práci z oboru endokrinologie o účinku inzulinu.

Později studoval ve Francii a v Anglii (Londýn, Cambridge). V roce 1935 byl navržen na místo profesora vnitřního lékařství, k jeho jmenování však došlo až v roce 1946. Byl iniciátorem vzniku Československé endokrinologické společnosti a byl jejím prvním předsedou (s výjimkou let 1949–1951) až do roku 1973.

Dne 1. září 1939 byl zatčen gestapem pro odbojovou aktivitu a vězněn ve věznicí Pankrác a v koncentračních táborech Dachau a Buchenwald. Dlouho se mělo za to, že se o jeho propuštění zasloužil tehdejší švédský korunní princ Gustav VI. Adolf údajnou přímou intervencí u Hitlera. S Gustavem Adolfem se Charvát sice znal ze skautského setkání Moot ve Švédsku z roku 1937, ale tuto účelovou historku vyvrátilo pátrání australského novináře W. H. Burkeho, shrnuté v knize s názvem Čtyřiatřicet. Propuštění zařídil Albert Göring, mladší (a nejspíše nevlastní) bratr významného nacisty Hermanna Göringa, inženýr a dosazený ředitel Škodových závodů, se kterým se Charvát znal z předválečné doby. Svého příjmení Göring využil nejen k propuštění profesora Charváta, ale i k pomoci dalším 33 lidem, významným i obyčejným. Po válce byl očištěn norimberským i českým soudem.

Jako lékař se zapojil do pražského povstání v květnu 1945.

Byl členem zednářské lóže Národ č. 1 v Orientu Praha.

V roce 1945 založil III. interní kliniku na Univerzitě Karlově v Praze a do roku 1970 byl jejím přednostou. V 50. letech se později snažil o vyvrácení ideologických chybných interpretací z oboru biologie. Vyhýbal se funkcím, které byly navázány na politickou příslušnost. V roce 1969 byl krátce rektorem Univerzity Karlovy. K rektorské inauguraci po srpnové okupaci 1968 však nedošlo. O rok později se vzdal vedení kliniky, působil zde však jako vědecký pracovník.

Je považován za zakladatele české endokrinologie, která byla jeho hlavním oborem. Zabýval se též stresem, imunologií a dalším vzděláváním lékařů. Byl propagátorem lékařské kybernetiky a genetiky. Jako první na světě používal inzulin jako katalyzátor výživy při stavech slabosti a vyčerpání. Je autorem tzv. Charvátovy diety pro rychlé hubnutí, dnes již opuštěné.

Byl zastáncem tradice etického, vědeckého a syntetického pohledu jak na pacienta, tak na celý obor vnitřního lékařství. Psal medicínsko-humoristicky zaměřené populární články a též i filosofická díla. Vycházel z humanistické tradice, užíval syntetického myšlení. Je autorem úvah, které začleňují medicínu do širšího kontextu. Jeho hlavním odborným dílem je kniha Choroby žláz s vnitřní sekrecí (1935).

Léčil řadu významných osobností z řad politiků, umělců i jiných prominentů (např. Antonín Švehla, Edvard Beneš, Marta Gottwaldová). V roce 1953 byl jako první lékař předvolán k umírajícímu prezidentovi Klementu Gottwaldovi, kterému diagnostikoval zápal plic. Za svou práci získal řadu ocenění: byl nositel Řádu republiky, Řádu práce a Řádu Zlaté hvězdy, Státní ceny Klementa Gottwalda, dostal titul Hrdina socialistické práce, byl čestným doktorem Karlovy univerzity a dalších světových univerzit a členem poradního sboru pro vědu a techniku v OSN.

Zemřel 31. ledna 1984 v Praze.

Vilém Laufberger

Vilém LaufbergerVilém Laufberger (29. srpna 1890 Turnov – 29. prosince 1986 Praha) byl český lékař fyziolog, řádný profesor na Masarykově univerzitě v Brně a Univerzity Karlovy, akademik ČSAV a zakladatel Ústavu fyziologických regulací ČSAV. Mnohostranný vědec, který stál u zrodu české endokrinologie a věnoval se studiu vyšší nervové činnosti. Objevitel feritinu, autor metody spaciokardiografie.

Pocházel z lékařské rodiny, dědeček byl známým lékařem v Turnově. Otec, rovněž lékař, zemřel, když byly Vilémovi tři roky. Po maturitě na gymnáziu v Chrudimi v r. 1910 se rozhodl pro studium biochemie. Impulzem mu byla přednáška profesora Babáka o pokrocích fyziologie. Studoval na Lékařské fakultě UK a současně pracoval v laboratoři profesora Babáka, kde se věnoval experimentu metamorfózy živočicha. Ve třetím ročníku medicíny měl možnost získat zkušenosti v ústavu v Halle. V roce 1916 promoval a jako lékař byl povolán do armády. Ve válce byl raněn a potom byl zařazen jako lékař-zubař v lazaretu.

Od roku 1920 organizoval z podnětu prof. Babáka nový Ústav pro všeobecnou a experimentální patologii na Masarykově univerzitě v Brně, kde také v roce 1921 habilitoval a v roce 1922 se stal mimořádným profesorem patologie. V tomto období se věnoval zkoumání účinku inzulínu a endokrinologickým výzkumům. V roce 1927 získal řádnou profesuru (prof.). Na Masarykově univerzitě byl také v letech 1932–1933 děkanem. V dalších pracích se věnoval výzkumu ultrastruktury buněk a tkáňových bílkovin, který završil objevem feritinu v r. 1934. O svém objevu přednášel na kongresech v Moskvě, Leningradu a Zürichu.

Z Brna odešel v roce 1936 do Prahy, kde až do okupace a poté až do roku 1953 působil na Fyziologickém ústavu UK. Během války pracoval jako lékař ve Státním zdravotním ústavu. V této době se začal zabývat teorií vyšší nervové činnosti. Od roku 1952, kdy vznikla ČSAV byl akademikem a náměstkem ředitele, sám též až do r. 1973 řediteloval Laboratoři vyšší nervové činnosti (později Laboratoř grafických vyšetřovacích metod), která sídlila na Bulovce a která se v r. 1976 přeměnila na Ústav fyziologických regulací ČSAV. Kromě vědecké činnosti se věnoval i pedagogické práci. Napsal mnoho článků, knih a vědeckých studií.

V roce 1974 mu zemřela manželka, později i dcera Jitka a sám těžce onemocněl. Potěšení nacházel v hudbě (miloval Janáčka) a výtvarném umění. Celý život aktivně sportoval a rád sledoval sportovní přenosy. Do pozdního věku se věnoval vědecké práci. Zemřel ve věku 96 let.

Věra Kadlecová

Věra Kadlecová Věra Kadlecová (3. března 1913 Kněžves – 15. října 2002 Praha) byla česká oftalmoložka. Narodila se jako Věra Truhlářová v učitelské rodině v Kněževsi u Rakovníka. Po absolvování reálného gymnázia v Berouně vedla její cesta na lékařskou fakultu v Praze, kde promovala 20. prosince 1937. Po druhé světové válce se provdala za ekonoma a politika JUDr. Vladimíra Kadlece, pozdějšího ministra školství a signatáře Charty. Společně vychovali tři děti.

Po promoci zakotvila na České oční klinice pod vedením profesora Romana Kadlického, od roku 1941 zde působila jako sekundářka. Po válce zastávala pozici asistentky na lékařské fakultě Univerzity Karlovy, působila v rámci II. oční kliniky Všeobecné fakultní nemocnice v Praze a FVL UK, kde se věnovala systematickému studiu glaukomů, fyziologii a patologii zornic. V roce 1966 byla jmenována přednostkou II. oční kliniky. Kvůli podpisu manifestu Dva tisíce slov a aktivní podpoře demokratizace společnosti v roce 1968 byla v rámci normalizačních zásahů roku 1970 zbavena pozice přednostky kliniky a dostala výpověď ze školství. Na klinice pracovala dál jako běžný zaměstnanec až do odchodu do důchodu v roce 1978.

Zděnek Lojda

Zděnek Lojda Zdeněk Lojda (7. prosince 1927, Třebíč – 24. dubna 2004, Praha) byl československý patolog a histolog. V letech 1990–1995 byl přednostou Ústavu pro histologii a embryologii 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy a v období 1990–1994 prorektorem Univerzity Karlovy pro zahraniční styky.

Vystudoval gymnázium v Moravských Budějovicích a medicínu na Fakultě všeobecného lékařství, studia ukončil v roce 1952 a nastoupil jako asistent na Embryologický ústav pod vedení profesora Zdeňka Frankenbergera. V roce 1961 odešel na IV. interní kliniku a tam založil Laboratoř pro studium stavby stěn cévní a věnoval se histochemii. Habilitaci z patologie dokončil v roce 1968 a nastoupil do Hlavova I. patologického ústavu, tam byl pak v roce 1975 jmenován profesorem. Pod hlavičkou ústavu byla založena Laboratoř pro histochemii.

Po roce 1989 začal opět působit v původním ústavu a od 1. června 1990 se stal předsedou spojeného Ústavu pro histologii a embryologii, tam působil do roku 1995. Po tomto roce se stal vedoucím Laboratoře pro histochemii. Zároveň také vedl katedru histologie a embryologie na Lékařské fakultě UK, později vedl i Histologický ústav LF UK.

V lednu 1990 kandidoval na rektora Univerzity Karlovy. Akademická rada však dvěma třetinami hlasů zvolila protikandidáta, docenta Radima Palouše. Následně vykonával funkci prorektora Univerzity Karlovy pro zahraniční styky, prvního po sametové revoluci.

Pavel Paško

Pavel Paško Pavel Paško (* 3. července 1940 Bratislava) je český břišní a hrudní chirurg, v letech 1992–2010 přednosta III. chirurgické kliniky 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze a Fakultní nemocnice Motol.

Mediální známost získal v prosinci 1996 operačním odstraněním plicního nádoru prezidentu republiky Václavu Havlovi. V prosinci 1997 provedl se svým týmem první transplantaci plic na území České republiky.

Prezident republiky Miloš Zeman jej v roce 2013 vyznamenal medailí Za zásluhy. V roce 2016 byl pasován na rytíře českého lékařského stavu a cenu Arnošta Lustiga obdržel za rok 2020.

Narodil se roku 1940 v Bratislavě, metropoli Slovenské republiky. Otec Gejza Paľko (* 1910) byl Slovák pocházející ze Solivaru, obce, která se později stala součástí Prešova. Na pražské Univerzitě Karlově studoval od roku 1933. Absolvoval na ní Právnickou fakultu. Matka (* 1906) byla Češka, která se narodila v Heřmaničkách a s rodinou poté žila v Holešovicích. Vychodila školu spravovanou řádovými sestrami, kde získala všeobecné a kulturní vzdělání. Manželé po sňatku v roce 1937 bydleli v Košicích. Po maďarském záboru Košic na jaře 1939 se rodina přestěhovala do Bratislavy, kde se Pavel Paľko narodil. O rok později přišla na svět jeho sestra Angela Paľková (* 1941). Během druhé světové války pak s matkou vyrůstali v podtatranském Važci. Po skončení války žila celá rodina v Bratislavě.

Po bratislavské střední škole studoval od roku 1957 lékařství na pražské Fakultě všeobecného lékařství Univerzity Karlovy. Ve třetím ročníku se stal demonstrátorem na Anatomickém ústavu, na němž působil do ukončení studia. Promoce se uskutečnila v červnu 1963 a od září téhož roku nastoupil na roční základní vojenskou službu, kterou jako lékař absolvoval na letecké základně v Čáslavi.

Po vojenské službě se vrátil na Anatomický ústav FVL UK, kde již působil jako posluchač lékařství. Vedle pedagogické činnosti prakticoval noční služby na různých odděleních nemocnice Na Františku.

Od června 1966 začal pracovat na III. chirurgické klinice FVL UK v Londýnské ulici, na níž strávil celý svůj profesní život. Jeho učitelé chirurgie se na klinice stali zejména tehdejší přednostka docentka Olga Vaněčková a její nástupce profesor František Řehák.

V roce 1968, v období před invazí vojsk Varšavské smlouvy do Československa, obdržel nabídku na roční pracovní pobyt v západoněmeckém Nordhornu, kam bez znalosti němčiny odjel již po vpádu vojsk 17. září téhož roku. Hlavní náplní práce byla aplikace anestezie. Po návratu na pražskou kliniku v roce 1970 pokračoval jako sekundář na traumatologickém oddělení, jehož vedoucím se stal roku 1973. Rok předtím složil druhou atestaci z chirurgie, praktickou část – operaci, vykonal v Nemocnici Na Bulovce u profesora Knoblocha. Následně z oddělení přešel na operativu jícnu a plic k profesoru Řehákovi.

V roce 1981 se stal kandidátem věd (CSc.) a o pět let později byl jmenován docentem Univerzity Karlovy, když obhájil práci na téma vstřebávání alkoholu a acylpyrinu po resekcii žaludku.

V roce 1989 obdržel titul doktor věd (DrSc.) na téma karcinomu jícnu, když sběr materiálu trval tři roky. Po sametové revoluci, roku 1990, byl jmenován profesorem chirurgie Univerzity Karlovy. Do zrušení titulu doktor věd poté působil jako předseda celostátní komise pro udělování titulů DrSc. v chirurgii.

V roce 1992 se stal přednostou III. chirurgické kliniky, jejíž vedení převzal po profesoru Řehákovi. V širší povědomí vstoupil chirurgickým odstraněním plicního nádoru prezidentu republiky Václavu Havlovi v prosinci 1996. Následná mediální kritika na nevyhovující podmínky budovy v Londýnské ulici pro prezidenta republiky jej vedla k prosazení přestěhování sídla kliniky do volných prostor ve Fakultní nemocnici v Motole, kde pracoviště zahájilo činnost v září 1997.

Od roku 1994 se začal s týmem připravovat na transplantaci plic. Absolvoval studijní pobyty v Londýně a Harefieldu. Poté začal s kolegy dojíždět na přední evropské pracoviště Allgemeines Krankenhaus Wien v rakouské metropoli, kde získávali praxi pod vedením profesora Waltera Klepetko. V prosinci 1997 pak ve FN Motol provedl první transplantaci plic v České republice. Doba pooperačního života pacienta činila sedm let. Vedení transplantací zanechal po sté operaci a roku 2010, v sedmdesáti letech, opustil funkci přednosty kliniky a jeho nástupcem se stal Robert Lischke.

Pracovní stáže absolvoval mimo jiné v New Yorku, Pittsburgu, Torontu, Moskvě, Lipsku a Uppsale.

Martin Vokurka

Martin Vokurka (* 17. října 1962 Praha) je český lékař specializující se v oboru patologická fyziologie a spisovatel, od září 2020 děkan 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy.

Po ukončení Gymnázia Na Zatlance v roce 1981 pokračoval studiem všeobecného lékařství na Fakultě všeobecného lékařství Univerzity Karlovy, kterou absolvoval v roce 1987. V roce 1993 dokončil atestaci z vnitřního lékařství I. stupně, v roce 1997 obhájil kandidátskou práci a obdržel titul kandidáta věd. V roce 2005 pak byl jmenován docentem pro obor patologická fyziologie. V prosinci 2020 byl jmenován profesorem pro obor patologická fyziologie. Od roku 2012 je přednostou Ústavu patologické fyziologie 1. lékařské fakulty. Až do svého zvolení za děkana působil mezi lety 2008 a 2020 jako proděkan 1. LF UK pro teoretickou a preklinickou výuku, v letech 2018 až 2020 byl zároveň statutárním zástupcem děkana.

Je autorem či spoluautorem řady učebnic (Francouzština pro lékaře, Patofyziologie pro nelékařské obory), lékařských slovníků (Velký lékařský slovník, Praktický slovník medicíny, Kapesní slovník medicíny) a odborných publikací (Manikúra a pedikúra). Píše i poezii a prózu (sbírka povídek Rozpady, básnická sbírka A to je láska, pánové).